

“Davacı ... Ticaret Anonim Şirketi vekili Av. ... tarafından, davacı adına tescilli muhtelif tarih ve sayılı beyannamelerle 28.12.2012 tarih ve 2012/D1-8110 sayılı dahilde işleme izin belgesi kapsamında geçici olarak ithal edilen eşyanın, süresi içerisinde yurt dışı edilmeyerek, dahilde işleme rejimi koşullarının ihlal edildiğinden bahisle, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 238. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı tutarında hesaplanarak karara bağlanan para cezasına vaki itirazın reddine dair işlemin iptali istemiyle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı adına Derince Gümrük Müdürlüğü'ne karşı açılan davada işin gereği görüşüldü;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11. maddesinin ikinci fıkrasında kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağı belirtilmiş olup; 152. maddesinde ise, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması halinde, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakacağı, Anayasa Mahkemesinin, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını vereceği ve açıklayacağı, bu süre içinde karar verilmezse, mahkemenin davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandıracağı, ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkemenin buna uymak zorunda olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Anayasanın bahsi geçen 152. maddesi hükmüne göre, bir davaya bakmakta olan mahkemenin itiraz yoluyla bir kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, iptali istenen kuralın davada uygulanacak nitelikte olması gerekmekte olup, 4458 sayılı Kanunun 238. maddesinin 1. fıkrasının, dava konusu işlemin dayanağı olması nedeniyle, ilgili Kanun hükmünün işbu davada uygulanacak nitelikte bir kural olduğu açıktır.

4458 sayılı Gümrük Kanununun 3. maddesinin 1. fıkrasının, (28.3.2013 tarih ve 6455 sayılı Kanunun 2. maddesiyle eklenen) 26. bendinde; “gümrüklenmiş değer” deyimini, Uluslararası Kıymet Sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CİF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamını ifade edeceği belirtildikten sonra; anılan Kanunun (6455 sayılı Kanunun 15. maddesiyle değişik) 238. maddesinin 1. fıkrasında; 241. maddenin üçüncü fıkrasının (h), (I) ve (m) bentleri, dördüncü fıkrasının (g) ve (h) bentleri ile beşinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen durumlar hariç, dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi ile geçici ithalat rejimine ilişkin hükümlerin ihlali halinde eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı, tam muafiyet suretiyle geçici olarak ithal edilen özel kullanıma mahsus taşıtlar için gümrük vergileri tutarının dörtte biri oranında para cezası verileceği, ancak, dâhilde işleme rejimi kapsamı ithal eşyasının, işleme faaliyetindeki hali veya işlem görmüş ürün hali de dahil olmak üzere rejim çerçevesinde izin verilen yerlerde tespiti halinde, ithal eşyasının gümrük vergileri tutarının iki katı oranında para cezası verileceği, bu cezanın ödeme süresi içinde eşyanın gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması halinde eşyanın gümrük vergileri tutarında para cezasının tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, Anayasanın 2. maddesinde, hukuk devleti ilkesi Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılmış olup; 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı öngörülmüştür.

Hukuk devleti ilkesinin unsurlarından birini, “suç ve cezalar arasında ölçülülük” ilkesi oluşturmaktadır. Buna göre, öncelikle yasa koyucu norm koyarken, insan hak ve özgürlüklerine getirilen sınırlandırmanın sınırı olarak ölçülülük ilkesi ile bağlıdır. İlke ceza hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler açısından, bir suç için öngörülen cezanın, bu suçun işlenmesi sonucu bozulan kamu düzeninin yeniden tesisi amacına elverişli, gerekli ve bu amaçla orantılı olması şeklinde tanımlanabilir. Bir başka deyişle, yasa koyucunun ceza saptamadaki yetkisinin sınırını hukuk devleti ilkesi oluşturur. Cezaların, suçların ağırlık derecesine göre önleme ve iyileştirme amaçları da göz önünde tutularak, adaletli bir ölçü içerisinde konulması ceza hukukunun temel ilkelerindedir. Suç ile ceza arasındaki oranın adalete uygun bulunup bulunmadığını, o suçun toplum hayatında yarattığı etkiye ve kamu vicdanında aldığı tepkiye göre takdir etme zorunluluğu vardır. Bu orantısallık bağının bulunması, hukuk devleti ilkesinin ve adalet anlayışının bir gereğidir. Yasa koyucu cezaların türünü seçerken ve sınırlarını belirlerken mutlak adalet ölçülerini izlemek zorundadır.

Uyuşmazlık konusu olayda, davacı tarafından dahilde işleme izin belgesi kapsamında, işlendikten sonra ihraç edilmek üzere geçici olarak ithal edilen eşyanın taahhüt edilen süre içerisinde yurt dışı edilmediği ve bu yolla dahilde işleme rejimi koşullarının ihlal edildiğinden bahisle, 4458 sayılı Kanunun 238. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, ithale konu eşyanın gümrüklenmiş değerinin 2 katı tutarında para cezası ile cezalandırıldığı görülmektedir.

Bu bakımdan, öncelikle 4458 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasının 26. bendinde tanımlanan ve yasa koyucu tarafından para cezasının hesaplanmasında temel kriter olarak kabul edilen “gümrüklenmiş değer” deyiminin açıklanması gerekmektedir.

4458 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasına, (28.3.2013 tarih ve 6455 sayılı Kanunun 2. maddesi ile eklenen) 26. bendinde; “gümrüklenmiş değer” deyiminin; Uluslararası Kıymet Sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CİF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için ise FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamını ifade edeceği belirtilmiş olup, CİF kıymetin, ithal edilen malın bedelinin, sigorta ve taşıma giderleri ile toplamından oluştuğu dikkate alındığında; eşyanın gümrüklenmiş değerinin; (malın bedeli + sigorta gideri + taşıma gideri + ithalde alınan vergiler) toplamından oluştuğu sonucuna varılmaktadır.

Bilindiği gibi, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 238. maddesinin 1. fıkrasının 6455 sayılı Kanunun 15. maddesiyle değiştirilmeden önceki şeklinde; dahilde işleme rejiminin

ihlali halinde öngörülen para cezası miktarı, geçici ithale konu eşyanın yurda girişinde tahakkuk ettirilen gümrük vergilerinin toplamının 2 katı olarak hesaplanmakta iken, 6455 sayılı Kanununun 15. maddesiyle bu fıkroda yer alan “gümrük vergileri” ibaresi yerine “gümrüklenmiş değer” ibaresi getirilmiştir.

Uyuşmazlık konusu olayda rejim ihlali nedeniyle ödenmesi gereken para cezası miktarı üzerinden Kanunda yapılan bu değişikliğin açıklanması gerekirse; 4458 sayılı Kanununun 238. maddesinin 1. fıkrasının anılan değişiklikten önceki şekli uyarınca; ithale konu eşyanın gümrük vergileri toplamı olan (489.197,-TL)’nin 2 katı tutarında ve (978.394,-TL) para cezası ile cezalandırılması gereken vergi mükellefi, mevcut düzenleme gereğince, (eşyanın gümrüklenmiş değeri olan 3.680.394,-TL)’nin 2 katı tutarında ve (7.360.788,- TL) para cezası ile cezalandırılmaktadır. Başka bir anlatımla, rejim ihlali nedeniyle ödenmesi gereken vergi tutan 489.197,-TL iken, para cezası tutan 7.360.788,- TL gibi, vergi aslının (15 katma) ulaşan bir rakama ulaşmaktadır.

Öte yandan, 6455 sayılı Kanununun madde gerekçelerinde de açıkça belirtildiği üzere, yasa koyucu tarafından, daha önce, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan ve kaçakçılık suçunun cezası olarak öngörülen gümrüklenmiş değer üzerinden hesaplanan idari para cezasının, aynı fiilin kabahat olarak, Gümrük Kanununda da yer aldığından bahisle, 5607 sayılı Kanun metninden çıkarılarak, 4458 sayılı Gümrük Kanununa eklendiği görülmekle, 5607 sayılı Kanunda daha önce kasten işlenen kaçakçılık suçunun cezası olarak öngörülen bir yaptırımın, Gümrük Kanununa aktarılması suretiyle, kabahat suçunun yaptırımı haline getirilmesi, hukuken daha hafif bir ceza ile cezalandırılması gereken kabahat fiilinin, daha ağır bir ceza ile cezalandırılması sonucunu doğurmakta olup, bu durum, suç ve cezaların ölçülülüğü ilkesine açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, küreselleşen dünya ekonomisinde gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı piyasalarda, serbest piyasa ekonomisinin rekabetçi ortamında ayakta kalmaya çalışan ithalatçı firmaların, ülkeye döviz kazandırmak ve geçici olarak ithal edilen eşyanın yurt içinde işlenmesi esnasında istihdama ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmak suretiyle gerçekleştirdikleri ve bu nedenle de, dahilde işleme rejiminde olduğu gibi devletçe teşvik edildikleri ithalat rejimlerinde, geçici ithale konu eşyanın işlendikten sonra süresi içinde yurt dışı edilmediğinden bahisle, yasa koyucu tarafından, evvelce, kaçakçılık suçunun yaptırımı olarak öngörülmüş bulunan gümrüklenmiş değer üzerinden hesaplanan ve olayda olduğu gibi vergi aslının 15 katına ulaşan para cezalarıyla cezalandırılmaları, bu firmaların, ağır piyasa koşullarında ayakta kalmasını imkansız hale getirmekte ve ağır cezai yaptırımların doğal sonucu olarak, iflas ve haciz gibi mülkiyet hakkını sınırlandırıcı işlemlerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Açıklanan nedenlerle; 4458 sayılı Gümrük Kanununun 238. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “eşyanın gümrüklenmiş değerinin” ibaresinin; Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen “Hukuk Devleti” ilkesine ve bu ilkenin gereği olan “Adalet” ve “Hakkaniyet” ilkelerine, Temel Hak ve Hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin 13. maddesinde yer alan

Esas Sayısı : 2017/121
Karar Sayısı : 2017/121

“Ölçülülük İlkesine” aykırı olduğu sonucuna varıldığından, Anayasanın 152. maddesi uyarınca, anılan ibarenin iptali istemiyle re’sen Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmasına, Anayasa Mahkemesi’nin konu hakkında vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına, beş ay içinde bir karar verilmezse davanın yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırılacağıının taraflara bildirilmesine, işbu kararla birlikte, dava dosyası ve içeriği evrakın onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi’ne gönderilmesine, 04/05/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”